

службової підготовки. Подальша, всебічна теоретична розробка проблеми психологічної готовності працівників ОВС до виконання службових завдань в екстремальних ситуаціях дозволить розширити сферу застосування отриманих результатів досліджень щодо підвищення ефективності діяльності ОВС взагалі.

Список використаних джерел:

1. Цирфа Г. О. Юридична деонтологія. – К. : Університет "Україна", 2005. – 210 с.
2. Ковальська В. В. Методи прийняття управлінських рішень в ОВС : монографія / В. В. Ковальська. – Х. : ТИТУЛ, 2006. – 279 с.

Ошовська В.В.,
курсант 2-го курсу факультету № 2
навчального взводу ГБ-433
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

науковий керівник –
доцент кафедри філософії та політології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент
Шинкаренко І.О.

ПСИХІЧНИЙ СТАН ЗАСУДЖЕНОГО ТА ЙОГО АДАПТАЦІЯ

Дослідження психічних станів людини, позбавленої волі, має істотне значення для організації всього процесу виправлення злочинця. Чуйне відношення до внутрішнього світу ув'язненого, особливо до переживань, що виникли під впливом самого факту позбавлення волі, дозволяє виробити психологічно обґрунтовані заходи щодо усунення його деяких негативних і формуванню позитивних психічних станів і тим самим зробити процес виправлення найбільш ефективним. [1]

Тема психічного стану засудженого до позбавлення волі та особи, яка вже відбула покарання являється особливо важливою для вивчення юристами, співробітниками поліції та пересічними громадянами так як, по-перше, з таким прошарком населення ми стикаємося майже кожен день, як в повсякденному житті так і в своїй професійній діяльності, а, по-друге, у місцях позбавлення волі може опинитися кожен без винятку, тому необхідно докладно вивчити цю тему та розуміти психологію засуджених.

Успіх виправлення засуджених до позбавлення волі залежить від врахування не тільки їх індивідуально-психологічних властивостей, а й тимчасових психічних станів, бо ці стани для них є певною дійсністю, вони визначають їх щоденне життя в місцях позбавлення волі. Для деяких хто потрапляє до місць позбавлення волі перебування в такому закладі йде на користь, вони повністю переглядають своє життя, змінюють його в кращу сторону. [2] Але для більшості, як правило, перебування у місцях позбавлення волі негативно впливає на їх подальше життя. Як вони будуть себе вести під час відбування покарання, і ким вони будуть, коли звільняться, залежить насамперед від лікаря-психолога в даній колонії, в'язниці. Так як засуджені перебувають у постійному напруженні, яке необхідно періодично знімати. Роль такого лікаря в місцях позбавлення волі дуже важлива, як і для засуджених, так і для працівників виправного закладу. Сам факт взяття під варту викликає дуже багато негативних емоцій. Найбільш великий вплив припадає на малолітніх в'язнів і на тих, у кого на волі не залишилося близьких людей, які б його підтримали. Часто трапляється, що у засудженого під час його терміну вмирає родич, або він втрачає родину, це дуже впливає на психіку людини, а тим паче в таких місцях, крах усіх планів і сподівань, у кілька разів збільшується.

У специфічних умовах утримання, у людей значно зростає тривожність. Саме високим рівнем тривожності можна пояснити постійне психічне напруження багатьох засуджених, напруженість у відносинах між ними, між ними та представниками адміністрації. Для засуджених характерні бурхливі реакції, вони обурюються, кричать, погрожують, чогось вимагають. У

більшості випадків вони не переслідують будь-яких конкретних цілей, а просто хочуть, зняти внутрішнє напруження, виплеснути його. Це кращий спосіб впоратися з напругою, тому що людина, яка замикається в собі, тримає всі свої емоції всередині, стає більш небезпечним для оточуючих. Вона може довгий час мовчати і не робити будь-яких дій у відповідь, але настає той час, коли особа всі свої емоції разом випускає назовні і тоді наслідки можуть бути непередбачуваними, ніж, якби він кожен раз їх виплескував. Поступово такий стиль поведінки, як і високий рівень тривожності, стає звичним, зберігаючись навіть після звільнення від покарання і провокуючи повторну злочинну поведінку. Тому необхідно уважно стежити за адаптацією засудженого, та корегувати її в правильну течію. [3]

Успішність процесу адаптації у засуджених до умов позбавлення волі залежить від ряду факторів: розуміння суті й необхідності правообмежень, яким людина піддається; усвідомлення серйозності свого нового положення; включення в діяльність для пошуку шляхів, які могли б законним способом полегшити положення; впливу інших засуджених.

Засуджений змушений упокоритися зі своєю долею й пристосуватися до тих умов, у яких він перебуває. Однак, він не залишає спроб змінити їх, пристосувати до себе. Навіть люди, не здатні рішуче протистояти зовнішнім обставинам, намагаються змінити ці обставини, якоюсь мірою привести їх у відповідність зі своїми уявленнями, поняттями, поглядами, стереотипами. "Бунт" проти нових умов з боку окремих засуджених, внутрішні конфлікти, пережиті ними через нездатність адаптуватися, можуть породжувати серйозні нервово-психічні порушення. Засуджені адаптуються до умов соціальної ізоляції адекватним або неадекватним чином. Основними ознаками адекватної реакції є: відповідність поведінки засудженого реальній інформації про перспективи його перебування в місцях позбавлення волі; дотримання ним режиму відбування покарання, вимог адміністрації; здатність контролювати свою поведінку й емоції. Для неадекватної (патологічної) реакції характерний

прояв психопатологічних ознак в осіб, які вважалися до засудження психічно здоровими. [4]

Психічний стан засуджених істотно змінюється залежно від часу знаходження в місцях позбавлення волі. Найбільш глибокі переживання характерні для осіб, які щойно прибули до установи, полягають в тому, що засуджений стикається із численними труднощами, новими вимогами до його поведінки. Він постійно задає собі питання, чи зуміє він адаптуватися до особливих умов, чи знайде друзів, як поставляться до нього вихователі, яку роботу йому доручать на виробництві у виправній установі – всі ці питання жадають від засуджених негайної відповіді, викликають стан тривоги, знижують настрій, порушують сон. Приблизно через 5-6 місяців перебування у виправній установі (причому залежно від міри подолання внутрішньо-особистісних конфліктів і освоєння вимог зовнішнього середовища) для засуджених типовим є те, що так звані «новачки» стають схожі на всіх типових засуджених, стає подібною хода, поза, жаргон у мові, переймається манера поведінки, звернення до персоналу. Надалі, в особистісній динаміці засудженого стабілізуються дві тенденції: перша складається в успішному завершенні пристосування до умов соціальної ізоляції. Друга характеризується поглибленням і наростанням негативних змін в особистості, їхнім закріпленням, що перешкоджає успішній адаптації до умов позбавлення волі, а отже, виправленню й перевихованню. Завершення адаптації настає зазвичай до кінця першого року відбування покарання й характеризується тим, що засуджені починають ставити перед собою конкретні цілі й прагнуть їх реалізувати в умовах установи, а також жити не тільки минулим і сьогоденням, але й надією на майбутнє. На даній фазі головне завдання співробітників виправних установ полягає в тому, щоб у життєвих планах засудженого знайшло відбиття не тільки прагнення будь-якими шляхами відбутися покарання, але й виробилося бажання позитивно змінити себе, перебороти асоціальні стереотипи (злочинний напрям думок, негативізм до людей і соціальних інститутів, аморальні звички та ін.). Крім індивідуальної виховної роботи із

засудженими співробітниками виправних установ (вихователі, начальники загонів) повинні впливати на них і через позитивні соціально-психологічні явища (ритуали, традиції, звичаї й т. ін.). [5]

Адаптація засудженого буде проходити успішніше, якщо вихователям вдасться зняти його внутрішній опір новим вимогам і направити його активність на досягнення соціально значимих цілей. Певне значення має ступінь розходження між новими й старими вимогами. Як правило, засуджені, що направляються для відбування покарання у виправну установу, швидше адаптуються до умов загального режиму й значно важче – до умов особливого режиму або в'язниці. [6]

Отже, дослідження психічного стану засудженого та його адаптація в місцях являється дуже важливою, тим більше в нашій країні з таким високим рівнем злочинності. На мій погляд, у нашій країні недостатньо розвинена, виправна психологія. У деяких колоніях, в'язницях лікаря-психолога немає взагалі. У деякі він приїжджає раз на місяць, але ж людям найбільше і потрібна допомога фахівця в місцях позбавлення волі. Від нестачі спілкування, від недовіри людям, найчастіше і відбуваються нервові зриви, які часом когось, коштують життя.

Список використаних джерел:

1. Бочелюк В. Й. Юридична психологія : Навчальний посібник. – 2010.
2. http://pidruchniki.com/12800528/psihologiya/osoblivosti_psihichnih_staniv_zasudzhenih_pozbavlennya_voli.
3. Беца О.В. Реалізація ідей соціальної реабілітації засуджених у зарубіжній пенітенціарії // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – К. : Київський інститут внутрішніх справ. – 1997. – №1 (2) – С. 36-41.
4. <http://refoteka.com/r-103698.html>.
5. <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=64297&pg=4>.
6. <http://ua-referat.com>.